ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੮੦ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੬੬੦]

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧ ਚਉਪਦੇ ੧ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਜੀਉ ਡਰਤੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਕੈ ਸਿਉ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ॥ ਦੂਖ ਵਿਸਾਰਣੁ ਸੇਵਿਆ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥੧॥ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅਨਦਿਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅੰਤਿ ਛਡਾਏ ਸੋਇ ॥ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਮੇਰੀ ਕਾਮਣੀ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ ਹੋਇ ॥੨॥ ਦਇਆਲ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਤਰਾ ॥ ਸਦ ਕੁਰਬਾਣੈ ਜਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਰਬੰ ਸਾਚਾ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ਤਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੋ ਕਰੇ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ॥੩॥ ਤੁਧੁ ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਕੇਵ ਰਹਾ ॥ ਸਾ ਵਡਿਆਈ ਦੇਹਿ ਜਿਤੁ ਨਾਮਿ ਤੇਰੇ ਲਾਗਿ ਰਹਾਂ ॥ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ਜਿਸੁ ਆਗੈ ਪਿਆਰੇ ਜਾਇ ਕਹਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੇਵੀ ਸਾਹਿਬੁ ਆਪਣਾ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਚੰਉ ਕੋਇ ॥ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਬਿੰਦ ਬਿੰਦ ਚੁਖ ਚੁਖ ਹੋਇ ॥੪॥ ਸਾਹਿਬ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ਬਿੰਦ ਬਿੰਦ ਚੁਖ ਚੁਖ ਹੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥੪॥੧॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧ ਚਉਪਦੇ

ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗਣੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗ ੬੬੦ ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਰਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੁਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਗਲ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। **੧**=ਅਦੁੱਤੀ-ਅਖੰਡ, **ੴ**=ਸਰਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ **ਸਤਿ**=ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, **ਨਾਮੁ**=ਪ੍ਰਸਿੱਧ **ਕਰਤਾ**=ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਰਚਣਹਾਰ **ਪੁਰਖੁ**=ਵਿਆਪਕ **ਨਿਰਭਉ**=ਨਿਰ=ਰਹਿਤ, ਭਉ=ਡਰ, ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, **ਨਿਰਵੈਰੁ**=ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਜਿਸ ਦਾ **ਅਕਾਲ**=ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, **ਮੂਰਤਿ**=ਸਰੂਪ ਹੈ **ਅਜੂਨੀ**=ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, **ਸੈਭੰ**=ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ **ਗੁਰ**=ਚੇਤਨ **ਪ੍ਰਸਾਦਿ**=ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ।

ਉਥਾਨਕਾ—ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ, ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਪੱਖੋ ਕੇ ਰੰਧਾਵੇ [ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ] ਵਿੱਚ ਆਏ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਸ ਸਹੁਰਾ ਮੂਲ ਚੰਦ ਤੇ ਚੰਦੋ ਰਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭੇ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਰਹਾਂਗੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਜਗਿਆਸਾ ਭਾਵ ਧਾਰ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਵੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਿਆਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਭਾਵ ਜਗਿਆਸੂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੂ-ਸਿੱਖ ਸੰਬਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ :—

ਜੀਉ ਡਰਤੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਕੈ ਸਿਉ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ॥

ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਜੀਉ=ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਡਰਤੁ=ਡਰ ਰਿਹਾ ਹੈ-ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰ=ਫਰਿਆਦ ਕਰਾਂ। ਅਥਵਾ-ਜਗਿਆਸੂ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰਾ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਵਾ-ਮਨ ਕਾਲ ਦੇ ਭੈ ਕਰਕੇ ਵਾ-ਕਾਮ ਆਦਿ ਦੇ ਭੈ ਕਰਕੇ ਡਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਭੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਥਰਹਰ ਕੰਪੈ ਬਾਲਾ ਜੀਉ ॥ ਨਾ ਜਾਨਉ ਕਿਆ ਕਰਸੀ ਪੀਉ ॥** [ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਅੰਗ ੭੯੨]

ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ :—

ਦੂਖ ਵਿਸਾਰਣੁ ਸੇਵਿਆ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥੧॥

ਦੂਖ=ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸਾਰਣੁ=ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ ਐਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਸੇਵਿਆ=ਸੇਵਣਾ ਭਾਵ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਭੈ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਦਦਾ ਦਾਤਾ ਏਕੁ ਹੈ ਸਭ ਕਉ ਦੇਵਨਹਾਰ ॥**
ਦੇਂਦੇ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ ਅਗਨਤ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੫੭]

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਹਿਬੁ=ਮਾਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੀਤ=ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਨਵਾ-ਨਵੀਨ ਸਦਾ=ਨਿਤ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ=ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।

ਅਨਦਿਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅੰਤਿ ਛਡਾਏ ਸੋਇ ॥

ਅਨਦਿਨੁ=ਰਾਤ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬੁ=ਮਾਲਕ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੇਵਣਾ ਕਰੀਏ ਜੋ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਤੋਂ ਵਾ-ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਜਨ ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਹਰਿ ਸੇਵਿਆ ਅੰਤਿ ਲਏ ਛਡਾਇਆ ॥** [ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੪੫੧]

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਮੇਰੀ ਕਾਮਣੀ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ ਹੋਇ ॥੨॥

ਹੇ ਮੇਰੀ ਕਾਮਣੀ=ਇਸਤਰੀ-ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਵਾ-ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ-ਤੂੰ ਸੁਣਿ=ਕੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਣਾ ਕਰ ਤੇਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਹਜੇ ਹੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਥਵਾ-ਹੇ ਮੇਰੀ ਸੁਧ ਬੁਧੀ ਰੂਪ ਕਾਮਣੀ ਤੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਰੂਪੀ ਕੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਣਾ ਕਰ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਇਆਲ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਤਰਾ ॥ ਸਦ ਕੁਰਬਾਣੈ ਜਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਦਇਆਲ=ਦਇਆ ਦੇ ਆਲ=ਘਰ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਤਰਾ=ਤਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਬਲਿਹਾਰ ਕੁਰਬਾਣ-ਜਾਉ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਰਬੰ ਸਾਚਾ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

ਸਰਬੰ=ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਚਾ=ਸਤ ਸਰੂਪ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਖੰਡ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕਰਕੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਾ=ਦੂਸਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਤਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੋ ਕਰੇ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ॥੩॥

ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਹੀ ਸੇਵਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾ ਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਟਹਲ ਮਹਲ ਤਾ ਕਉ ਮਿਲੈ ਜਾ ਕਉ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥** [ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੫੫]

੨. ਸੇਵਾ ਸਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ ਸੰਤਾ ਕੀ ਹੋਇ ਛਾਰੁ ॥ [ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੩੭]

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਗੁਣ ਨਜਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਗੁਣ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਹਰ ਇਕ ਗੁਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕਿਣਕਾ ਸਮਿਲਤ ਹੈ। ਇਕ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕੇ ਗੁਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਣ ਤੱਕ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਗੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਨਦਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਲਾਘਾ-ਉਸਤਤ-ਵਡਿਆਈ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਨ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਧੋਖਾ ਖਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਡਿਆਈ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਹਉਮੈ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗੁਣ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸਮਝੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵੀ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੇਹਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹੀ ਭਾਵ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰਖਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਭਲੇ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਨ ਤਿਆਗ ਕੇ ਨਿਰਬਾਣ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ

ਯਥਾ— **ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ ॥ ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ॥**

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੮੬]

ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਲਾਭ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ-ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾ ਇਕ ਸਰੀਰ ਦੀ ਵਰਜਿਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵੇਹਲਾ ਸਰੀਰ ਨਿਕੰਮਾ ਅਤੇ ਰੋਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਹਨਤੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਲ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਉ ਉਤਸ਼ਾਹ-ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦੋਨੋਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਾਭ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਾ ਹੋਣੀ ਪੂਰਬਲੇ ਪਾਪ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ, ਤਨ ਦੀ ਦੁਰਬਲਤਾ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀ, ਮੁਨੀ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਇਕ ਰੱਬੀ ਗੁਣ, ਰੱਬੀ ਨਦਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੁਧੁ ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਕੇਵ ਰਹਾ ॥
ਸਾ ਵਡਿਆਈ ਦੇਹਿ ਜਿਤੁ ਨਾਮਿ ਤੇਰੇ ਲਾਗਿ ਰਹਾਂ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਹਾਜ਼ਰ ਸਮਝ ਕੇ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੰਨ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੈਸਾ ਕਿ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਣਾ ਕਰਾਂ ? ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਵਡਿਆਈ=ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੋ ਵਾ-ਮੇਰੀ ਉਹ ਵਡਿਆਈ=ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿਓ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਾਗਿ=ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂ।

ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ਜਿਸੁ ਆਗੈ ਪਿਆਰੇ ਜਾਇ ਕਹਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ-ਦੂਸਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਕਹਾਂ।

ਯਥਾ— **ਹੋਰੁ ਸਰੀਕੁ ਹੋਵੈ ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਤਿਸੁ ਅਗੈ ਤੁਧੁ ਆਖਾਂ ॥** [ਵਾਰ ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੨੪੨]

ਸੇਵੀ ਸਾਹਿਬੁ ਆਪਣਾ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਚੰਉ ਕੋਇ ॥

ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਿਸਚੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਹਿਬੁ=ਮਾਲਕ ਜਾਣ ਕੇ ਸੇਂਵਦਾ ਹਾਂ ਅਵਰੁ=ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ ਵਾ-ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ ਨ ਜਾਚੰਉ=ਮੰਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਗਿਆਸੂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਚੱਲ ਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੈਸਾ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :—

ਯਥਾ— ੧. **ਕਿਸੁ ਹਉ ਜਾਚੀ ਕਿਸੁ ਆਰਾਧੀ ਜਾ ਸਭੁ ਕੋ ਕੀਤਾ ਹੋਸੀ ॥**
[ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੬੦੮]

੨. **ਜਾਚਕੁ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਦੇਹਿ ਪਿਆਰਿਆ ॥**
ਦੇਵਣਹਾਰੁ ਦਾਤਾਰੁ ਮੈ ਨਿਤ ਚਿਤਾਰਿਆ ॥
ਨਿਖੁਟਿ ਨਾ ਜਾਈ ਮੂਲਿ ਅਤੁਲ ਭੰਡਾਰਿਆ ॥
ਨਾਨਕ ਸਬਦੁ ਅਪਾਰੁ ਤਿਨਿ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸਾਰਿਆ ॥
[ਵਾਰ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੩੨੦]

ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਬਿੰਦ ਬਿੰਦ ਚੁਖ ਚੁਖ ਹੋਇ ॥੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾ=ਤਿਸ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦਾਸੁ=ਸੇਵਕ ਹਾਂ ਬਿੰਦ-ਬਿੰਦ=ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੁਖ-ਚੁਖ=ਬਲਿਹਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ॥

ਸਾਹਿਬ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ
ਬਿੰਦ ਬਿੰਦ ਚੁਖ ਚੁਖ ਹੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥੪॥੧॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ=ਉਪਰੋਂ ਅਥਵਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਬਿੰਦ-ਬਿੰਦ=ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚੁਖ-ਚੁਖ=ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨੋਟ—ਬਿੰਦ=ਸਮੇਂ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਿੱਸਾ=ਪਲ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਮੁਖਵਾਕ ੮੧ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੬੬੧]

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ ॥ ਤਪਿ ਤਪਿ ਖਪੈ ਬਹੁਤੁ ਬੇਕਾਰ ॥ ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ ॥ ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ ॥੧॥ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣੁ ਝਖਣੁ ਹੋਇ ॥ ਵਿਣੁ ਬੋਲੇ ਜਾਣੈ ਸਭੁ ਸੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਿਨਿ ਕਨ ਕੀਤੇ ਅਖੀ ਨਾਕੁ ॥ ਜਿਨਿ ਜਿਹਵਾ ਦਿਤੀ ਬੋਲੇ ਤਾਤੁ ॥ ਜਿਨਿ ਮਨੁ ਰਾਖਿਆ ਅਗਨੀ ਪਾਇ ॥ ਵਾਜੈ ਪਵਣੁ ਆਖੈ ਸਭ ਜਾਇ ॥੨॥ ਜੇਤਾ ਮੋਹੁ ਪਰੀਤਿ ਸੁਆਦ ॥ ਸਭਾ ਕਾਲਖ ਦਾਗਾ ਦਾਗ ॥ ਦਾਗ ਦੋਸ ਮੁਹਿ ਚਲਿਆ ਲਾਇ ॥ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥੩॥ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਆਖਣੁ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰਣਾ ਹੋਰੁ ਨਹੀ ਥਾਉ ॥ ਜੇ ਕੋ ਡੂਬੈ ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਸਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਚਾ ਸਰਬ ਦਾਤਾਰ ॥੪॥੩॥੫॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਇਹ ਮੁਖਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗਨੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਥਾਨਕਾ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਲੇ ਮਰਦਾਨੇ ਸਮੇਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਿੰਟਗੁੰਮਰੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਸਤ ਘਰਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੁਖੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਔਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬਿਭਚਾਰਨੀ ਸੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀਪਾਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਧਾਰੇ, ਜੋ ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਦੀਪਾਲਪੁਰ ਨਗਰ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਬਾਬਰ ਨੇ ਸੰਨ ੧੫੨੪ ਈ: ਵਿੱਚ ਫਤਹਿ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੀਪਾਲਪੁਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਇਕ ਪੁਰਿ ਆਵਾ ਬਹੁਰ ਅਗਾਰੀ ॥ ਜਾਇ ਪਹੂੰਚੇ ਤਾਹਿ ਮਝਾਰੀ ॥**
ਰੈਨ ਰਹਿਨ ਹਿਤ ਖੋਜਹਿ ਥਾਇਂ ॥ ਜਿਨ ਕੀਨੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬਨਾਇ ॥੬੧॥
ਤਹਾ ਬਸੇਰਾ ਦੇਤਿ ਨ ਕੋਊ ॥ ਬੈਠੇ ਜਹਾਂ ਉਠਵਾਹਿਂ ਸੋਊ ॥
ਮੰਦ ਮਤੀ ਪਿਖਿ ਨਰ ਤਿਹ ਥਾਏ ॥ ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਨ ਆਏ ॥੬੨॥

ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੈਠਦੇ ਇਹ ਮੰਦੀ ਮੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਥੋਂ ਹੀ ਉਠਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਬਚਨ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਭਿਖਾਰੀ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਜਾਂ ਕੌੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਬਲਕਿ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸਹਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੁੱਕਾ ਪਿੱਪਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੁੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਸੁੱਕੇ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈਣ ਨਾਲ ਇਸ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਤੇ ਇੱਕ ਛਿਨ ਵਿੱਚ ਹਰਾ ਭਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਪਿੱਪਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਸੂਕੇ ਹਰੇ ਕੀਏ ਖਿਨ ਮਾਹੇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਚਿ ਜੀਵਾਏ ॥੧॥**

[ਗਉੜੀ ਮ: ੫, ਅੰਗ ੧੯੧]

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

੨. ਸੂਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰੇ ਚਲੂਲ॥ ਊਚੇ ਥਲਿ ਫੂਲੇ ਕਮਲ ਅਨੂਪ॥

[ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੮੯੮]

੩. ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਸੂਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰਿਆ॥

[ਗੁਜਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੦]

ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਧ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਕਲਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੁਕੇ ਬ੍ਰਿੱਛ ਜੈਸਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਦਾ ਬਾਗ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਕੇ ਬ੍ਰਿੱਛ ਹਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਵਲ ਸਹਿਤ ਕੀਤਾ।

ਯਥਾ— **ਸਾ ਧਰਤੀ ਭਈ ਹਰੀਆਵਲੀ ਜਿਥੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੈਠਾ ਆਇ॥**
ਸੇ ਜੰਤ ਭਏ ਹਰੀਆਵਲੇ ਜਿਨੀ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੇਖਿਆ ਜਾਇ॥

[ਵਾਰ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੩੧੦]

ਇਸ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜੋ ਕੁੱਲੀ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਹਾਇ-ਹਾਇ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਕੁੱਲੀ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਸ ਕੁੱਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨੂਰੀ [ਨੌਰੰਗਾ] ਨਾਮ ਦਾ ਫਕੀਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕੀ ਨੂਰਾ ਕੋਹੜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਘਿਰਨਾ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਪੀਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਗਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਕੁੱਲੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਖੜਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਫਕੀਰ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੀ ਫਕੀਰ ਦੀ ਪੀੜਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਈ। ਫਕੀਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੇ ਦਇਆਨਿਧ! ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਤਾਂ ਕੀ ਆਉਣਾ ਹੈ ਪੰਛੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਬਿਕਰਾਲ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਕਹੈ ਫਕੀਰ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਊ॥ ਮੋਰ ਸਮੀਪ ਨ ਆਵਤਿ ਕੋਊ॥**
ਖਗ ਭਾਗੈ ਪਿਖਿ ਗਿਨਤੀ ਕਯਾ ਨਰ॥ ਤੁਮ ਆਏ ਮੋ ਪਰ ਕਰੁਣਾ ਕਰਿ॥੬੪॥

ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲੋਅ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਆਰਾਮ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਪੀੜਾ ਫੇਰ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਕੋਹੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੈਲੀ ਬਦਬੋ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਫਕੀਰ ਨੇ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਹਾਇ-ਹਾਇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਏ ਹੋਏ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਹਾਇ-ਹਾਇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਬੇਵਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਾਇ-ਹਾਇ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਯਥਾ— **ਰੈਨ ਬਸੇਰਾ ਕਰਿ ਤਿਹ ਥਾਨਾ॥ ਨਹਿ ਪੌਢੇ ਬੈਠੇ ਗਤਿ ਦਾਨਾ॥**
ਸਭਿ ਨਿਸਿ ਕੁਸ਼ਟੀ ਸੰਕਟ ਪਾਵੈ॥ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਹਿ ਕੈ ਬਿਲਲਾਵੈ॥੬੫॥

ਇਸ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਰਬਾਬ ਸੁਰ ਕਰ, ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਰਬਾਬ ਸੁਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਦੀ ਦੁੱਖ ਨਵਿਤਰੀ ਲਈ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ।

ਯਥਾ— **ਅਰਧਨਿਸਾ ਬੀਤੀ ਜਬਹਿ ਸ੍ਰੀ ਬੇਦੀ ਕੁਲਕੇਤ॥**
ਸਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਨ ਤਬ ਸੰਕਟ ਕਟਨੇ ਹੇਤੁ॥੬੬॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ ॥ ਤਪਿ ਤਪਿ ਖਪੈ ਬਹੁਤੁ ਬੇਕਾਰ ॥

ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਕੋਹੜੀ ਦਾ ਜੀਉ=ਜੀਵਾਤਮਾ ਬਾਰੋ ਬਾਰ=ਵਾਰ-ਵਾਰ ਤਪ ਰਿਹਾ, ਭਾਵ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਸਾੜਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪ ਰੂਪ ਅਗਨੀ ਦਾ ਦੁੱਖ ਰੂਪ ਸੇਕ ਸਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨ ਕਰਕੇ ਤਪਿ=ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਨ ਕਰਕੇ ਤਪਿ=ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੜ ਕੇ ਖਪੈ=ਨਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਥਵਾ—ਜੀਵਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਤਪਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਸੀ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਪੱਸਵੀ ਲੋਕ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਤਪ-ਤਪ ਕੇ ਖਪੈ-ਨਾਸ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **੧. ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥** [ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੪]

੨. ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਸਾਂਤਿ ਨ ਪਾਈਐ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ ਜਿਉ ਚਾਤ੍ਰਿਕੁ ਜਲ ਬਿਨੁ ਟੇਰੇ ਰਾਮ ॥ [ਬਿਹਾਗੜਾ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੫੩੮]

ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ ॥ ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ ॥੧॥

ਜੈ=ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਤਨਿ=ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਾਮ ਰੂਪ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਕਾ ਰੋਗੀ=ਕੋਹੜ ਦਾ ਰੋਗੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਨਮੁਖ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਲਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣੁ ਝਖਣੁ ਹੋਇ ॥

ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਸੰਸਾਰੀ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਹੈ ਇਹ ਕੇਵਲ ਝਖਣੁ=ਬਕਬਾਦ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਭਾਵ ਅਨਰਥ ਬੋਲਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਾ ਬਣੇ ਐਸੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੇ ਬਿਕਾਰ ਹੀ ਵਧਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **੧. ਬੋਲਤ ਬੋਲਤ ਬਢਹਿ ਬਿਕਾਰਾ ॥** [ਰਾਗ ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੮੭੦]

੨. ਝਖ ਮਾਰਉ ਸਾਕਤੁ ਵੇਚਾਰਾ ॥੨॥ [ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੮੦੬]

ਵਿਣੁ ਬੋਲੇ ਜਾਣੈ ਸਭੁ ਸੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਇ=ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਬੋਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਬਿਨੁ ਬਕਨੇ ਬਿਨੁ ਕਹਨ ਕਹਾਵਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨੈ ॥** [ਸਾਰਗ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੨੨੮]

੨. ਵਿਣੁ ਬੋਲਿਆ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ ਕਿਸੁ ਆਗੈ ਕੀਚੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥ [ਸਲੋਕ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੧੪੨੦]

ਜਿਨਿ ਕਨ ਕੀਤੇ ਅਖੀ ਨਾਕੁ ॥ ਜਿਨਿ ਜਿਹਵਾ ਦਿਤੀ ਬੋਲੇ ਤਾਤੁ ॥

ਜਿਨਿ=ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕੰਨ ਨੱਕ ਅੱਖਾਂ ਆਦਿਕ ਇੰਦਰੇ ਕੀਤੇ=ਬਣਾਉਣਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਿਨਿ=ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਤੁ=ਪਿਆਰੇ ਬਚਨ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਵਾ-ਤਾਤੁ=ਤਾੜ-ਤਾੜ ਬਚਨ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਦੀਨੇ ਹਸਤ ਪਾਵ ਕਰਨ ਨੇਤ੍ਰ ਰਸਨਾ ॥ ਤਿਸਹਿ ਤਿਆਗਿ ਅਵਰ ਸੰਗਿ ਰਚਨਾ ॥** [ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੬੭]

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਜਿਨਿ ਮਨੁ ਰਾਖਿਆ ਅਗਨੀ ਪਾਇ ॥

ਜਿਨਿ=ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮਨੁ=ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜਠਰਾ ਅਗਨੀ ਦੇ ਸੇਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਰਖਣਾ ਕੀਤਾ।

ਯਥਾ— **੧. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਿ ਮਾਤਾ ਉਦਰਿ ਰਾਖੈ ਲਗਨਿ ਦੇਤ ਨ ਸੇਕ ॥** [ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੦੦੭]

੨. ਜਨਨੀ ਕੇਰੇ ਉਦਰ ਉਦਕ ਮਹਿ ਪਿੰਡੁ ਕੀਆ ਦਸ ਦੁਆਰਾ ॥
ਦੇਇ ਅਹਾਰੁ ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਰਾਖੈ ਐਸਾ ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥ [ਆਸਾ ਧੰਨਾ ਜੀ, ਅੰਗ ੪੮੮]

ਵਾਜੈ ਪਵਣੁ ਆਖੈ ਸਭ ਜਾਇ ॥੨॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਵਣੁ=ਹਵਾ ਵਾਜੈ=ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਜਾਇ=ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਥਵਾ-ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਆਖੈ=ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਪਵਨੁ=ਹਵਾ ਸਭ ਜਾਇ=ਜਗਾ ਵਿਚ ਵਾਜੈ=ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੇਤਾ ਮੋਹੁ ਪਰੀਤਿ ਸੁਆਦ ॥ ਸਭਾ ਕਾਲਖ ਦਾਗਾ ਦਾਗ ॥

ਜੇਤਾ=ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਮੋਹੁ=ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਖਿੱਚ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਜੀਵ ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭਾ=ਸਾਰੀ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ=ਕਾਲਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਦਾਗ ਕਰਕੇ ਦਾਗੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਥਵਾ-ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜੋ ਪਾਪ ਰੂਪ ਕਿਰਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਕਰਕੇ ਦਾਗੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਾਗ ਦੋਸ ਮੁਹਿ ਚਲਿਆ ਲਾਇ ॥ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥੩॥

ਜਦੋਂ ਦੋਸ=ਪਾਪਾਂ ਰੂਪ ਦਾਗ ਨੂੰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਰੂਪ ਮੁਖ ਉੱਤੇ ਲਾ ਕੇ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵੱਲ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ=ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ।

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਆਖਣੁ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰਣਾ ਹੋਰੁ ਨਹੀ ਥਾਉ ॥

ਜਦੋਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਰਮਿ=ਕਿਰਪਾ ਮਿਲੈ=ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜੀਵ ਆਖਣੁ=ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਤਰਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਉ=ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਜੇ ਕੋ ਡੂਬੈ ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਸਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਚਾ ਸਰਬ ਦਾਤਾਰ ॥੪॥੩॥੫॥

ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਅਚਾਨਕ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖੜਾ ਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰ=ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਰੂਪ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁਬ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਸਰਬ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਰਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਸਾਰ=ਸੰਭਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਾਤਾਰ=ਦਾਤਾ ਹੈ।

ਵਾ :—ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਡੁਬੈ=ਡੁਬਕੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ :—ਨਿਮਰਤਾ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡੁਬਿਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਫਿਰ ਸਾਰ=ਸੰਭਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾਰ=ਦਾਤਾ ਉਹੀ ਸੱਚਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੋਹੜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ-ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਕੋਹੜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੋਹੜ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ, ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ, ਬੁੱਧੀ ਉੱਜਲ ਅਤੇ ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਜਾਗ ਪਈ ਮੁਖੋਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਧੁਨ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਯਥਾ— **ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਰਬ ਸ਼ਬਦ ਮੁਖ ਭਨਾ॥ ਤੂਸ਼ਨਿ ਕਰਿ ਕੁਸ਼ਟੀ ਨੈ ਸੁਨਾ॥**
ਭਈ ਦੇਹਿ ਤਤਕਾਲ ਅਰੋਗੰ॥ ਬਿਨਸਿ ਗਏ ਮਨ ਕੇ ਸਭਿ ਸੋਗੰ॥੬੭॥
ਨਿਰਮਲ ਭਈ ਮਨੀਖਾ ਤਬਹੀ॥ ਮਨ ਮਲੀਨਤਾ ਨਾਸੀ ਸਭਿ ਹੀ॥
ਭਈ ਭੋਰ ਪਾਹਲੁ ਪਗ ਲੀਨੀ॥ ਹਿਰਦੇ ਜਾਗੀ ਭਗਤਿ ਨਵੀਨੀ॥੬੮॥

ਨੋਟ :—ਜੋ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ :—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਉਤਰਾਰਧ-੨੪ ਜਿਲਦ ੪ ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਹਨ।

ਕੋਹੜੀ ਫਕੀਰ ਦਾ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਣਾ, ਸੁਕੇ ਪਿੱਪਲ ਦਾ ਹਰੇ ਹੋਣਾ ਦੇਖ ਸੁਣਕੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨੀ ਆ ਪਿਆ ਤੇ ਰਾਤ ਵਾਲੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਰਮਸਾਲ ਬਣਵਾਈ, ਉਸੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਸ਼ੋਭਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਿੱਪਲ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿੰਡ ਮਨਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ੨੫ ਘੁਮਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕੰਬੋ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਲਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਘੁਮਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਨੋਟ :—ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਉਕਾੜਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ੧੬ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਵਾਲੀ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਇਥੇ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com